

"дужност резерве". Сложенице из страних језика не могу се буквално преводити ни на сродне, а камоли на прилично удаљене језике. Понекад није потребан велики интелектуални напор да се, на пример, уместо "одустајање судија од појединих случајева" употреби наш израз "самоизузеће" ако се већ не налази неки бољи. Добро је што млађе генерације боље познају стране језике од старијих и што се оспособљавају да мисле на страном језику, а не да свој језик претварају у страни, тј. преводе своје мисли, али исто тако не смеју да забораве свој добар језик који такође треба неговати, поготово када се изражавају нека општеусвојена схватања која немају језичке или националне границе.

То је управо случај са схватањем о неопходности независности правосуђа. То је показала и расправа на саветовању у Дубровнику. Треба похвалити уредништво часописа што је омогућило читаоцима да сазнају да је не само оштро критикована пракса учесталог кршења независности судија у појединим деловима наше земље, већ су учесници скупа заузели став којим изражавају своје неслагање с појавама угрожавања независности правосудних органа. Најновијим изменама прописа и смењивањем судија и тужилаца по ванредном поступку, угрожена су основна начела независности судова. Подмлађено уредништво заслужује похвале, не само за техничко осавремењивање изгледа часописа, већ и за његово садржинско обогаћивање. Пожелимо му у томе много успеха.

Момир Б. Милојевић

Зборник радова РАЧУНАРИ У ДРУШТВЕНИМ И ХУМАНИСТИЧКИМ НАУКАМА, Археолошки институт Српске академије наука и уметности и Институт за међународну политику и привреду, Београд, 1991.

У Београду је 22. априла у организацији Археолошког института Српске академије наука и уметности и Института за међународну политику и привреду у згради САНУ одржан научни скуп на тему: *Рачунари у друштвеним и хуманистичким наукама: правци развоја до 1992. године*. Скуп су отворили академик др Александар Деспих, а уводна излагања су поднели др Влада Кондић (директор Археолошког института САНУ) и др Предраг Симић (директор Института за међународну политику и привреду). Рад скупа одвијао се у две сесије, у оквиру којих је од двадесетак реферата поднето и неколико у вези с применом рачунара у области права.

Са научног скупа издат је зборник радова под насловом *Рачунари у друштвеним и хуманистичким наукама*, у издању Археолошког института САНУ и Института за међународну политику и привреду.

Циљ скупа, односно мотив за издавање специјализованог зборника радова, посебно је истакнут у Предговору: "У време продора најновијих информационих технологија (хипертекстуалне базе података, мешање графике, звука, текста и слике, све већа брзина, меморијски капацитети, ниже цене и сл.), може се рећи да је куцнуо час да се уједине напори појединих ентузијаста да се сагледају досадашњи резултати примене нових технологија у друштвеним и хуманистичким наукама, да се одреде главни правци даљих активности и начин на који ће се задати циљеви најефикасије постићи. Овај зборник радова са првог научног скупа – *Употреба рачунара у друштвеним и хуманистичким наукама*, први је

корак ка реализацији циља дефинисаног као унапређење научно-страживачког рада у друштвеним и хуманистичким наукама применом нових информационих технологија” (Драган Прља).

У зборнику су објављени следећи радови: *Baza prakse ustavnih sodišč Jugoslavije kod podloga za izgradnju ekspertnega sistema na področju ustavnega sudstva* (Арне Мавчић, стр. 7–21); *Шта је то ВВС – Bulletin Board System* (Драган Ћосић, стр. 23–29); *AGORA ВВС – мултикориснички online bulletin board system друштвених и хуманистичке наука* (Миомир Ко-раћ, стр. 31–40); *Компјутеризација библиотеке Међународног суда правде у Хагу* (Бранко Милинковић, стр. 41–43); *Персонални компјутери у истраживачком раду Института за спољну трговину* (Живојин Јевтић, стр. 45–47); *ISDS и могућност примене* (Гордана Поповић – Бошковић, Бојана Брежанчић, стр. 49–53); *Базе података Европске економске заједнице у области друштвених наука* (Софија Сиришки, стр. 55–61); *База података о страним периодичним публикацијама у библиотекама Србије 1973–1989. године* (Оливера Миловановић, Љубица Видовић, Србислав Букумировић, стр. 63–66); *Улога нове информационе технологије у осавремењавању педагошке периодике и наставне праксе* (Милутин Милошевић, стр. 6773); *Стандарди библиографских информација* (Даниела Обрадовић, стр. 75–80); *Правна информатика и кривично право* (Весна Николић–Ристановић, стр. 81–85); *Рачунари и наука о међународним односима у САД* (Драган Прља, стр. 87–90); *Белешке о коришћењу текст–процесора у научноистраживачком раду – Wordperfect 5.1 i Word 5.0* (Златко Исаковић, стр. 91–94); *Контролисани речник као нормативна датотека у библиографској бази података* (Љиљана Ковачевић, стр. 95–101); *Тезаурус из археологије* (Софија Јовановић, стр. 103–109); *Аутоматска обрада података за археолошку карту Србије* (Зоран Бошковић, стр. 111–115); *Компјутерске мултиваријанте статистичке технике и могућности социопсихолошког инжењеринга у интегративном менаџменту* (Борислав Чукић, стр. 117–125).

Основна порука скупа, односно лажмотив зборника, указује на преку потребу увођења опште “информатичке писмености” у области друштвених и хуманистичких наука, како у погледу коришћења рачунара за обраду текста, тако и у погледу укључивања научних институција и научних радника у коришћење великог броја база података. Осим тога, указано је и на потребу увођења информатичког описмењавања студената (нпр. на економским и правним факултетима), као општег предуслова за укључивање у савремене научне и стручне токове.

Уместо закључка може се навести став о европској оријентацији у односу на активну интеракцију образовања и развоја савремене науке и технологије: “Стратешки значај за развој целокупне науке и технологије (што је у развијеним земљама давно схваћено) има образовање, па је у складу с тим нужно предузимање ефикасних мера које треба да допринесу развоју научног рада у области образовања и трансферу добијених резултата у праксу. Схватање да информациони системи у образовању детерминишу ефикасност других система, како у садашњем тренутку, тако и у будућности, изражава се на највишим нивоима одлучивања. Шеснаеста конференција европских министара образовања имала је тему Информатичко друштво као изазов политикама образовања, а Савет ЕЗ и Конференција европских министара образовања донели су препоруке о раду на остваривању заједничких задатака у области образовања (*The Official Journal of the European Communities*, 227) које, поред осталог,

садрже ставове о потреби слободне размене идеја, о прилагођавању садржаја и метода образовања технолошким променама и потреби чвршће међународне сарадње у оквиру образовања (стр. 70).

Зборник радова *Рачунари у друштвеним и хуманитарним наукама* пружа корисне информације сваком стручњаку и научном раднику, између осталог и професорима и студентима права (и правницима уопште) о актуелном стању и примени рачунара у области друштвених и хуманистичких наука. Стога, полазећи само од чињенице да од 18 реферата шест на непосредан или посредан начин обрађују област права, није наодмет овај зборник озбиљније прелистати.

проф. др Стеван Лилић